

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України (м. Київ, Україна)
Національна академія педагогічних наук України (м. Київ, Україна)
Міністерство освіти і науки, молоді та спорту
Автономної Республіки Крим (м. Сімферополь, Україна)
ДВНЗ „Університет менеджменту освіти» (м. Київ, Україна)
Заклад освіти „Барановицький державний університет”
(м. Барановичи, Білорусь)
Балтійська міжнародна академія (м. Рига, Латвія)
Вища школа психології (м. Рига, Латвія)
Літк Кампус Університету Мальти (м. Рим, Мальта)
Університет Генуї (м. Генуя, Італія)
Університет Яна Длугоша в Ченстохові (м. Ченстохова, Польща)
Республіканський вищий навчальний заклад
„Кримський гуманітарний університет” (м. Ялта, Україна)

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОР

Частина 1

Ялта
2013

образу світу. Між образом «Я» та образом світу відбувається постійна взаємодія, спрямована на збереження стійкої психічної рівноваги. Розвиток професійного образу «Я» менеджера можливий за умов якісних змін образу світу. **Ключові слова:** особистість, професійна самореалізація, менеджер, образ «Я», образ світу, психологічна модель.

Резюме. Стаття присвячена аналізу психологічних підходів професійної психологічної підготовки менеджера. Личность современного менеджера описана как психологическая модель, отражающая потребности общества. Профессиональный образ «Я» менеджера формируется под влиянием профессионального образа мира. Между образом «Я» и образом мира происходит постоянное взаимодействие, направленное на сохранение психического равновесия. Развитие профессионального образа «Я» менеджера возможно при структурных преобразованиях образа мира. **Ключевые слова:** личность, профессиональная самореализация, менеджер, образ «Я», образ мира, психологическая модель.

Summary. The article analyzes the psychological approaches of professional psychological training manager. Personality modern manager described as a psychological model that reflects the needs of society. Professional image "I" manager shaped by professional image of the world. By the way "I" and the image of the world is constant interaction, aimed at maintaining a stable mental equilibrium. Developing professional image "I" manager can be possible if the image quality changes the world. **Keywords:** personality, professional self, manager, the image of the world, the psychological model.

Література

1. Бушай І.М. Психологічні особливості розвитку образу світу школярів: Монографія - Чернівці: Державне підприємство „Чернівецький державний центр науково-технічної і економічної інформації”, 2007. - 382 с.
2. Бытие и сознание. Человек и мир / С.И. Рубинштейн. — СПб., Питер, 2003. — 512 с.
3. Мурашко М.І. Менеджмент персоналу: Навч. посіб. – К.: Т-во «Знання», 2008. – 435 с.
4. Словарь практического психолога / Сост. С. Ю. Гловин. – Минск: М.: ООО “Издательство АСТ”, 2003. – 806 с.
5. Фестингер Л. Теория когнитивного диссонанса / А. Анистратенко, И. Знаешева (пер. с англ.). – СПб.: Ювента, 1999. – 317 с.
6. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. — СПб.: Питер, 2005. — 607 с.

УДК 159.9.07:923.2

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ОСОБИСТОСТІ В ПЕРІОД ДОРОСЛІЩАННЯ З ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СЕКСУАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ

Кашпур Юрій Михайлович,

*доцент кафедри теоретичної та консультативної психології
ДПУ ім. М. П. Драгоманова (м. Києв)*

Постанова проблеми. За останні роки в засобах масової інформації, особливо в етичних дискусіях на телеекрані чи радіо, проблема сексуального розвитку особистості висвітлюється “викривлено” та інтерпретується часто некваліфікованими спеціалістами. Така ситуація потребує розширення методів

психологічного супроводу молоді з питань сексуального виховання та вимагає зосередити увагу шкільних психологів на вирішенні цієї проблеми та озброєнні їх провідними принципами міжособистісних взаємодій з підлітками та юнаками.

Аналіз дослідження. У вітчизняній психологічній науці основна увага була зосереджена на вивченні окремих питань розвитку сексуальних уявлень особистості в період дорослішання. Так, Д.Ісаєв та В.Каган визначили вплив ставових та сімейних установок на сексуальне самовизначення молоді особистості. О.Соколова, вивчаючи труднощі підлітків, виокремлює їх сексуальні переживання, які пов'язані зі ставовим дозріванням, еротизмом, закоханістю. І.Кон, досліджуючи особливості переважно ставової поведінки молодих людей, показав значущість впливу їхнього досвіду сексуальних взаємодій на процес становлення уявлень відносно сексуальної привабливості самих себе. Т.Говорун та О.Кікінежді аналізували аспекти сексуальності особистості через призму гендерних її особливостей. А відтак була нівельована ідея розробки програм оптимізації та супроводу становлення сексуальної самосвідомості особисті ті, що дорослішає, в контексті роботи психолога-практика.

Метою статті є визначення особливостей етичного та психологічного впливу з боку вчителів, батьків та психологів на особистість підлітково-юнацького віку з метою виявлення змістово-сислової сутності розвитку їх сексуальної самосвідомості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відсутність у навчальних закладах цілеспрямованого систематичного сексуального виховання є прямою причиною дезорієнтованості молоді особистості, що й визначає становлення її дифузної сексуальної ідентифікації. Сучасні учні підлітково-юнацького віку отримують лише одну-дві лекції етичного характеру про методи контрацепції, що читають медичні працівники. Як відмічає І.С.Кон, у цьому питанні підлітки і дорослі розходяться у своїх очікуваннях до змісту відповідної інформації. Якщо вихователів турбують, перш за все, проблеми безпечного сексу, то їх вихованці хочуть, поряд із цим, отримати знання про способи максимізації сексуального задоволення [2].

Педагоги, які займаються вихованням підлітків та юнаків, повинні враховувати, що розвиток їх сексуальної самосвідомості як відносно стійкої, більшою або меншою мірою усвідомлюваної системи уявлень про себе, це той «полігон», на основі якого вони будуватимуть свої сексуальні взаємостосунки з іншими та структуруватимуть ставлення до себе, що є дуже актуальним для прикладної діяльності шкільного психолога та організації психологічної служби в основній школі, коледжі та ліцеї [3].

Дослідник цих питань І.М.Цимбалюк зазначає, що батьки, учителі, психологи до співбесіди з підлітком повинні бути завчасно підготовленими. По-перше, важливо обрати час проведення такої співбесіди, по-друге, бути готовим відкрито і природно висловити свої почуття та переживання з приводу сексуальних новоутворень у дитини, причому без суб'єктивізації та афективності, по-третє, ретельно продумати план розмови та запропонувати реальну кількість доступних завдань, які будуть вирішуватися в межах однієї бесіди [4].

Під час співбесіди з підлітками дорослому важливо дотримуватися конкретних методологічних положень. Найважливішим є принцип опори на життєвий досвід як можливість осмислення дитиною поданої нової інформації

на основі її власного досвіду. У зв'язку із цим К. Леві вказував на те, що не має потреби заглиблюватися в деталі, які підростаюча особистість не здатна зрозуміти. Г.В.Говорун визначає, що тема людських міжстатевих взаємовідносин має бути такою ж звичною для обговорення в колі сім'ї чи учнівській групі, як і всі інші. Однак до цього можна додати, що значна частина батьків і вчителів намагаються (чи навмисне це роблять) відволікати увагу дітей від проблеми сексу або ж усілякими способами починають її інвентувати чи, ще гірше, кидати непристойні, саркастичні репліки відносно залишків, об'ємів, поцілунків підлітків [1].

Практичному психологу, роз'яснюючи підліткам питання про міжстатеві стосунки людей, завжди важливо враховувати, що інформація повинна бути конкретно адресованою, з урахуванням психологічної спрямованості особистості в період дорослішання (інтересів, мотивів та уподобань) та умов її розвитку (матеріальної забезпеченості, стилю виховання, урбанізованості). Психолог, реалізуючи наступний принцип – принцип довіри, має враховувати те, що його роз'яснення повинні бути короткими та однозначними, а також стосуватися тільки тих питань, які цікавлять вихованців у ситуації «тут і тепер».

Особливо важливим є принцип сексуально нейтральної статевої освіти в період активного розвитку лібіді. Дискусії з підлітками та юнаками не повинні бути сексуально збуджуючими. Якщо такі випадки мають місце в практиці психолога, то сексуальний потяг зростаючої особистості важливо утримувати в стані мінімального напруження, поки не будуть вироблені відносно стійкі здібності для керування своїми потягами та сексуальною поведінкою. [1].

Висновки. Відсутність у навчальних закладах цілеспрямованого систематичного сексуального виховання та широке коло шляхів отримання підлітками та юнаками недоброякісної інформації є домінуючою причиною дезорієнтованості та формування дифузної сексуальної ідентифікації їх особистості. Психологу-консультанту під час забезпечення психологічного супроводу особистості підлітково-юнацького віку з відповідної тематики важливо враховувати такі принципи: сексуально нейтральної статевої освіти, довіри, конкретно адресованої інформації, природовідповідності та об'єктивності реакцій, опори на життєвий досвід людини.

Резюме. У статті висвітлені найбільш типові принципи, якими керуються фахівці під час здійснення психологічного супроводу підліткам та юнакам в умовах сімейного та шкільного виховання, пов'язаної з розвитком їх сексуальної самосвідомості. **Ключові слова:** сексуальне уявлення, принцип довіри, принцип сексуальної нейтральності, психологічний супровід.

Резюме. В статье представлены наиболее типичные принципы, которыми руководствуются специалисты при предоставлении психологической помощи подросткам и юношам в условиях семейного и школьного воспитания, связанной с развитием их сексуальной самосознания. **Ключевые слова:** сексуальные представления, принцип доверия, принцип сексуальной нейтральности, психологическое сопровождение

At the article there are illustrated the most standard principles to follow in the process of providing psychological treatment, which is related to development of sexual self-consciousness in conditions of family and school education. **Keywords:** understanding of sexuality, confidence principle, the principle of neutrality sexual, psychological support.

Література

1. Говорун Т.В., Кікінежді О.М. Стать та сексуальність. Психологічний ракурс: Навчальний посібник – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 1999. – 384 с.
2. Кон И.С. Психология юношеского возраста. (Проблемы формирования личности): Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов. – М.: Просвещение, 1979. – 175 с.
3. Хиглинг М. Как беседовать с ребенком о сексе/ Пер. с англ. – СПб.: ПитерКом, 1998. – 208 с.
4. Цимбалюк І.М. Психологічне консультування та корекція. Модульно-рейтинговий курс: Навчальний посібник. – К: ВД «Професіонал», 2005 – 656 с.

УДК 159.923+316.61+73

СТАНОВЛЕННЯ САМОЩІННОСТІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

*Просандєва Людмила Євгенівна,
доктор психологічних наук, професор кафедри педагогіки
та психології професійної освіти
Національного авіаційного університету*

Розвиток сучасних інформаційних технологій, науково-технічний прогрес і глобальні трансформації у професійній діяльності різко розширили можливості соціальної інтеграції різних категорій дітей з особливими потребами. Діти, які раніше приречені були на утримання держави, стають повноцінними членами суспільства. Кардинальне вирішення проблем забезпечення гармонійного розвитку дітей з особливими потребами вимагає суттєвих змін державної політики по відношенню до системи спеціальної освіти та виховання. В цьому зв'язку інклюзивна освіта – перший крок до визнання самоцінності особистості кожної дитини, прийняття її індивідуальності й неповторності, забезпечення її подальшого повноцінного та гідного життя в суспільстві [2].

Пріоритетними постають завдання створення умов для якісно нової підготовки дітей з особливими потребами до життя, їх вміння орієнтуватися у світі ринкових відносин, масових системних комунікацій, суперечливому суспільно-політичному житті, не втрачаючи при цьому індивідуальної своєрідності, власної неповторності та духовності.

Реалізація окреслених завдань неможлива без поглибленого науково-психологічного опрацювання проблеми розвитку самоцінності дитини з особливими потребами в процесі адаптації до умов життя. В руслі педагогічної та вікової психології важливо обґрунтувати сутність та місце самоцінності в структурі самосвідомості дитини з особливими потребами, виявити генезис, індивідуальні відмінності розвитку зазначеного феномену, а також здійснити психологічний супровід розвитку її ціннісного «Я» [3].

Історичний зріз досягнень вивчення феномену самоцінності підростаючої особистості у світовій та вітчизняній психології проєктується у змістовому контексті психоаналітичної психології, біхевіоризмі, гуманістичної психології й екзистенціалізму. Найвиразніше феномен самоцінності підростаючої особистості обґрунтований у межах гуманістичного підходу. В контекст поняття самоцінності покладене розуміння її як найвищої цінності, що